BKJ Biuletyn Kryminologiczny
THE POLISH BULLETIN OF CRIMINOLOGY
eISSN 2719-440X
NR 33 (2026)
DOI 10.37232/BK.2026.A
ONLINE FIRST
S. 1-5

Polskie Towarzystwo Kryminologiczne
im. prof. Stanisława Batawii

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ CZŁOWIEK NIE JEST „BESTIĄ" ZORGANIZOWANEJ 24 KWIETNIA 2026 R. W MURACH AKADEMII PEDAGOGIKI SPECJALNEJ IM. MARII GRZEGORZEWSKIEJ W WARSZAWIE

Błażej Kmieciak
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Polska
ORCID: 0000-0002-6347-1796
e-mail: bkmieciak@aps.edu.pl

Milena Miałkowska-Kozaryna
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Polska
ORCID: 0000-0002-7829-4876
e-mail: mmialkowska@aps.edu.pl

Uwagi wprowadzające

Pod koniec kwietnia 2026 r. minęło dokładnie 12 lat od chwili umieszczenia pierwszego pacjenta w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym (KOZZD). Mowa tutaj o Mariuszu Trynkiewiczu, osobie, która po wieloletnim okresie odbywania kary pozbawienia wolności miała opuścić zakład karny w 2014 r. Sytuacja ta stała się wówczas istotnym impulsem do pojawienia się szerokiej dyskusji o charakterze prawno-społecznym. Warto bowiem wskazać, że mężczyzna ten – pierwotnie skazany na karę śmierci, którą następnie zamienioną na karę 25 lat pozbawienia wolności – stał się swoistym symbolem postaci wzbudzającej szczególny lęk społeczny, związany bezpośrednio z charakterem popełnionych w przeszłości czynów. Trynkiewicz odbywał karę więzienia w związku z dokonaniem pod koniec lat 80. XX wieku przestępstw seksualnych wobec kilkorga dzieci, połączonych z zabójstwami osób małoletnich[1].

Zbliżający się termin zakończenia odbywania przez niego kary skłonił polityków do podjęcia działań, których celem miało być systemowe rozwiązanie problemu konieczności interwencji wobec osób opuszczających zakłady karne, a które – zdaniem ekspertów – nadal mogą stanowić zagrożenie społeczne. Zagrożenie to miało wynikać przede wszystkim z rozpoznanych u nich niepsychotycznych zaburzeń psychicznych. W przypadku Mariusza Trynkiewicza pojawiły się bowiem, według badających go ekspertów, istotne przesłanki wskazujące, że po opuszczeniu izolacji mężczyzna ten może ponownie podejmować działania przestępcze, również skierowane przeciwko dzieciom. W rezultacie powyższego, 22 listopada 2013 r. uchwalona została ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób[2]. Wskazany tu akt prawny bardzo szybko zaczął być określany mianem

1 Por. M. Królikowski, A. Sakowicz, *Granice legalności postpenalnej detencji sprawców niebezpiecznych*, „Forum Prawnicze" 2013, nr 5, s. 17–34.

2 Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, t.j. Dz.U. 2022, poz. 1689.

„ustawy o bestiach”. Zwrot ten pojawiał się nie tylko w prasie publicystycznej[3], lecz także w poważnych periodykach naukowych[4].

Istnienie podobnego określenia wobec konkretnej kategorii osób rodzi jednak pytania dotyczące nie tylko zasadności stosowania tego typu sformułowań, lecz także ich zgodności ze standardami ochrony konstytucyjnych praw jednostki. Z perspektywy emocjonalnej trudno oczywiście polemizować z krytyką przestępczych działań, zwłaszcza o charakterze seksualnym. Powstaje jednak inna, niezwykle istotna wątpliwość: w jaki bowiem sposób prowadzić systemowe działania resocjalizacyjne oraz readaptacyjne wobec osób, którym przypisuje się nie tylko „bestialskie” czyny, lecz także nadaje się miano „bestii”? Jak osoby te mają podejmować oddziaływania terapeutyczne czy resocjalizacyjne, skoro mają świadomość, że społeczeństwo postrzega je wyłącznie przez pryzmat tego rodzaju określeń? Co istotne, podobne pytania dotyczą nie tylko osób izolowanych aktualnie na terenie KOZZD, lecz także pacjentów oddziałów psychiatrii sądowej oraz osób osadzonych w zakładach karnych, w tym tych odbywających karę w warunkach oddziałów terapeutycznych.

Powyższe rozważania stały się przyczynkiem do zorganizowania 24 kwietnia 2026 r. konferencji pt. *Człowiek nie jest „bestią”*. Odbyła się ona na terenie Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, a jej organizatorami byli pracownicy Zakładu Resocjalizacji, Kryminologii i Badań w Obszarze Praw Człowieka. Wydarzenie objęte zostało patronatem Rektora APS, Rzecznika Praw Obywatelskich, Dyrektora Generalnej Służby Więziennej, Polskiego Towarzystwa Seksuologii Sądowej oraz Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. prof. Stanisława Batawii.

Między prawem, kliniką i społeczeństwem

Omawiane wydarzenie zgromadziło na terenie Akademii Pedagogiki Specjalnej ponad dwieście osób. Konferencja była również transmitowana online. W trzech sesjach wypowiadało się łącznie dziesięciu prelegentów reprezentujących ośrodki naukowe z Łodzi, Krakowa i Warszawy. Głos zabierali również przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Służby Więziennej.

Dwie pierwsze sesje zdominowane zostały przez prezentacje analiz, uwag oraz refleksji dotyczących zarówno funkcjonowania KOZZD, jak i działań resocjalizacyjnych podejmowanych wobec recydywistów, a także pacjentów przebywających w oddziałach psychiatrii sądowej.

Wystąpienie inaugurujące konferencję zostało przedstawione przez prof. Michała Królikowskiego z Uniwersytetu Warszawskiego i dotyczyło przede wszystkim kontekstów historycznych, a także społeczno-prawnych związanych z uchwaleniem ustawy dotyczącej funkcjonowania ww. ośrodka w Gostyninie. Było to szczególnie istotne wydarzenie, gdyż prof. Królikowski był jednym z głównych autorów wskazanego aktu prawnego, a uczestnicy konferencji mogli zapoznać się z wyzwaniami praktycznymi, a także okolicznościami uchwalenia tej ustawy. Przywołany akt prawny oraz jego istnienie w systemie polskiego prawa wzbudza aktualnie nadal silną dyskusję odnosząca się do standardów poszanowania praw człowieka. Profesor Królikowski – wracając do okoliczności z przełomu 2013 oraz 2014 r. – zwracał uwagę na istniejącą wówczas potrzebę uchwalenia podobnej ustawy, która – nie naruszając standardów poszanowania wolności człowieka – umożliwiałby wprowadzenie systemu internacji, gwarantującego bezpieczeństwo publiczne przy zachowaniu zasady proporcjonalności.

Kolejne wystąpienie dotyczyło również zagadnienia internacji, tym razem psychiatrycznej i zostało przedstawione przez prof. Annę Mosiołek, psychiatrę posiadającą doświadczenie w pracy w klinikach psychiatrii sądowej. Referat ten był szczególnie istotny, z racji ukazania różnic pomiędzy zagadnieniami dotyczącymi interwencji podejmowanych wobec osób umieszczonych w ośrodku w Gostyninie, a klasyczną

3 M. Jabłoński, *Trybunał Konstytucyjny rozpatruje tzw. ustawę o „bestiach”*, https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/trybunal-konstytucyjny-rozpatruje-tzw-ustawe-o-bestiach,68257.html [dostęp: 14.05.2026].

4 Por. P. Krawczyk, *Problem konstytucyjności tzw. ustawy o bestiach*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach” 2014, nr 100, s. 109–117.

internacją psychiatryczną. Te pierwsze odnoszą się do pacjentów posiadających zaburzenia osobowości lub inne zaburzenia psychiczne, natomiast prof. Mosiołek, reprezentująca Akademię Pedagogiki Specjalnej, przypomniała uczestnikom konferencji o standardach postępowania w ramach tzw. środków zabezpieczających wobec pacjentów, u których rozpoznano psychotyczne zaburzenia psychiczne bądź poważny stopień niepełnosprawności intelektualnej wyłączający poczytalność w chwili popełnienia czynu.

Kolejny wykład wygłosiła prof. Renata Szczepanik z Uniwersytetu Łódzkiego. Dotyczył on zagadnienia konieczności oraz świadomych działań w procesie resocjalizacji osób działających w warunkach recydywy. Było to ważne wystąpienie, ukazujące trudny do przecenienia humanistyczny kontekst podejmowanych działań. Zwracało ono również uwagę na istotę oddziaływań resocjalizacyjnych oraz znaczenie nadziei, która w połączeniu z rzetelną wiedzą powinna współdziałać w profesjonalnym oddziaływaniu skierowanym do osób, które popełniły w przeszłości przestępstwa.

Prawo i psychiatria

Wystąpienie prof. Renaty Szczepanik zakończyło pierwszą sesję wykładów. Po niej odbyła się dyskusja, która w głównej mierze skupiła się na aspektach historycznych oraz aktualnych problemach związanych z funkcjonowaniem tzw. ustawy regulującej działanie KOZZD. W sposób szczególny zwrócono uwagę na głos psychiatrów prezentowany zarówno podczas prac nad wskazanym aktem prawnym, jak i na współczesne wyzwania dotyczące jego funkcjonowania, w tym powtórnego umieszczania w nim osób, które po opuszczeniu placówki nie realizują działań terapeutycznych w warunkach wolnościowych.

Zagadnienie to było naturalnie kontynuowane podczas drugiej sesji obrad konferencyjnych. W pierwszej kolejności temat ten podjęła dr Ewa Dawidziuk, reprezentująca zarówno Uniwersytet SWPS, jak i Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich. To właśnie perspektywa pracy w urzędzie polskiego ombudsmana pozwoliła ukazać aktualny stan sytuacji zarówno ośrodka w Gostyninie, jak i jego filii, a więc placówki w Czersku. Przedstawiono najważniejsze wnioski związane z kontrolami oraz wizytacjami przeprowadzanymi w tych miejscach, jednocześnie proponując zmiany dotyczące między innymi funkcjonowania osób, u których w trakcie pobytu w ośrodku diagnozowane są objawy psychotyczne. Tego rodzaju sytuacje pierwotnie nie były zakładane podczas prac nad ustawą ani przy tworzeniu zasad kierowania osób do podobnych placówek izolacyjnych.

Swoje uwagi i refleksje w podobnym kontekście przedstawiła również dr Małgorzata Pyrcak-Górowska, karnistka z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Odniosła się ona przede wszystkim do prowadzonych przez siebie badań aktowych dotyczących specyfiki oraz charakterystyki osób kierowanych do wskazanych placówek izolacyjnych. Zwrócono uwagę między innymi na istotną grupę pacjentów z rozpoznaną niepełnosprawnością intelektualną, a także na przypadki tzw. podwójnej diagnozy, odnoszącej się zarówno do zaburzeń osobowości, jak i objawów psychotycznych diagnozowanych u np. osób przebywających w ośrodku w Gostyninie.

Przedstawiony tutaj wątek kliniczny kontynuowała następnie dr Aleksandra Krasowska, która jako psychiatra i seksuolog zajmuje się między innymi opiniowaniem wskazanej grupy pacjentów poddawanej internacji. Doktor Pyrcak-Górowska zwracała uwagę na m.in. podstawy prawne kierowania do tego rodzaju placówek detencyjnych. Z kolei dr Krasowska odniosła się przede wszystkim do praktycznych aspektów związanych z istotą i specyfiką działań podejmowanych wobec osób przebywających w instytucjach izolacyjnych. Prelegentka zwróciła uwagę na diagnostyczną konieczność odróżnienia osób popełniających czyny o szczególnie brutalnym charakterze od całościowej oceny ich jako ludzi, co pozostawało również w bezpośrednim związku z tytułem konferencji. We wskazanym wystąpieniu podkreślono przede wszystkim, że zdiagnozowane zaburzenie psychiczne (w tym o parafilnym charakterze) nie musi automatycznie wiązać się z popełnieniem czynu zabronionego. Jednocześnie wskazano z perspektywy klinicznej, że samo dokonanie szczególnie brutalnego czynu przez daną osobę również nie musi świadczyć o występowaniu określonego zaburzenia psychicznego. W swoim wystąpieniu dr Krasowska zwróciła ponadto uwagę na elementy istotne z perspektywy prowadzenia działań resocjalizacyjnych wobec sprawców przestępstw. W tym też aspekcie

podniesiono konieczność budowania sieci placówek terapeutycznych, które w warunkach środowiskowych będą dedykowane osobom opuszczającym długotrwałą izolację odbywaną również w związku z uprzednim popełnieniem np. przestępstw pedofilnych.

Badania oraz działania

Temat przestępstw seksualnych, poruszonych przez dr Aleksandrę Krasowską, w sposób bezpośredni wiązał się również z wystąpieniem Justyny Kotowskiej — byłej Zastępczyni Przewodniczącego Państwowej Komisji do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej 15. roku życia (PKDP), a także specjalistki psychologii związanej z Kliniką Psychiatrii Sądowej Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie. W wystąpieniu tym zwrócono przede wszystkim uwagę na wnioski, jakie wypływają z działań instytucji, jaką od 2020 r. jest PKDP. W szczególności odniesiono się do ustaleń zawartych w trzech raportach tego państwowego gremium. Ukazano także specyfikę działania sprawców (w tym tzw. sprawców wysokofunkcjonujących) oraz to, jakie są charakterystyczne cechy podejmowanych przez nich działań w świecie realnym oraz wirtualnym. Jednocześnie zwrócono uwagę na konkretne koszty, jakie wiążą się z sytuacją, w której dziecko jest wykorzystywane seksualnie. Chodzi tu nie tylko o koszty bezpośrednio związane z cierpieniem, bólem i doświadczeniem traumy, ale także o realne koszty ekonomiczne wynikające z przemocy seksualnej wobec dziecka. Wpływają one m.in. na poważne zaburzenie jego rozwoju, co przekłada się bezpośrednio na funkcjonowanie w sferze edukacyjnej, społecznej i zawodowej.

Dwa ostatnie wystąpienia omawianej konferencji skupiły się przede wszystkim na praktyce działań podejmowanych przez Służbę Więzienną wobec sprawców, którzy zostali skazani na długoletnie wyroki w związku z dokonanymi przestępstwami z użyciem przemocy.

W pierwszym wystąpieniu ppłk Alicja Kapała z Centralnego Zarządu Służby Więziennej przedstawiła metodykę działań terapeutycznych wobec sprawców, którzy są oskarżeni oraz osadzeni w związku z przestępstwami seksualnymi dokonanymi na małoletnich. Zwrócono tutaj uwagę na konkretne aktywności podejmowane przez psychologów w postępowaniu diagnostycznym oraz terapeutycznym dedykowanym tej grupie osób. Z kolei w ostatnim wystąpieniu mjr Paweł Kocemba oraz ppor. Aneta Jaros zaprezentowali działania realizowane na oddziale terapeutycznym dla sprawców przestępstw seksualnych w jednym z zakładów karnych. Ukazano w tym aspekcie specyfikę procedury kierowania osób do tego typu placówek, a także codzienność działań wychowawczych i resocjalizacyjnych realizowanych wobec tej grupy osadzonych.

Podsumowanie

Konferencja *Człowiek nie jest „bestią"* stała się okazją do podjęcia przez ekspertów dyskusji dotyczącej nazewnictwa stosowanego zarówno w literaturze przedmiotu, tekstach publicystycznych, jak i w codziennej debacie dotyczącej szeroko rozumianej resocjalizacji oraz polityki kryminalnej. Nie ulega wątpliwości, że część czynów dokonywanych przez sprawców, zwłaszcza tych kierowanych wobec osób małoletnich, niejednokrotnie określana jest mianem „bestialskich" z racji na skalę brutalności danego działania. Należy jednak pamiętać, że podejmowanie działań resocjalizacyjnych wobec tej grupy osób, a także rozważanie aktywności readaptacyjnej w warunkach postizolacyjnych, wymaga spojrzenia o charakterze humanistycznym – jak wspomniał w swoim pierwszym wykładzie prof. Michał Królikowski.

Oznacza przede wszystkim dążenie do tego, aby w ramach aktywności podejmowanych w sposób rzetelny, w oparciu o wiedzę psychopatologiczną oraz wychowawczą, próbować docierać do tych zasobów osoby skazanej, które po wyjściu na wolność pozwolą powstrzymać jej destrukcyjne, a być może także przestępcze działania. Omawiana konferencja była tym samym okazją do powrotu do kluczowego zagadnienia działań resocjalizacyjnych, w ramach którego, podejmując działania korekcyjne wobec konkretnej osoby, należy nieustannie odróżniać jej osobę od czynu, którego się dopuściła.

Bibliografia

Literatura

Królikowski M., Sakowicz A., *Granice legalności postpenalnej detencji sprawców niebezpiecznych*, „Forum Prawnicze" 2013, nr 5, s. 17–34.

Krawczyk P., *Problem konstytucyjności tzw. ustawy o bestiach*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach" 2014, nr 100, s. 109–117.

Akty prawne

Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, t.j. Dz.U. 2022, poz. 1689.

Netografia

Jabłoński M., *Trybunał Konstytucyjny rozpatruje tzw. ustawę o „bestiach"*, https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/trybunal-konstytucyjny-rozpatruje-tzw-ustawe-o-bestiach,68257.html [dostęp: 14.05.2026].